

Waarom Dewachter gelijk heeft

Bart Maddens (hoofdredacteur 2005-2007)

Een van de laatste bijdragen van Wilfried Dewachter aan *Res Publica* verscheen in 2003: 'De moeilijke voorwaarden van een democratisch partijcongres'. Het artikel zou vandaag niet meer door het review-proces geraken. Het theoretische kader is ondermaats, om niet te zeggen totaal afwezig. De auteur expliciteert nergens welke methodologie hij hanteert. De gebruikte concepten worden amper gedefinieerd. Er worden enkel Belgische partijen geanalyseerd, maar die caseselectie wordt niet gemotiveerd. Naar het achterliggende comparatieve onderzoeksdesign heeft de lezer het raden. Het is volstrekt onduidelijk wat de afhankelijke variabele is in het onderzoek, laat staan dat er onafhankelijke variabelen worden vermeld en theoretisch gefundeerde hypothesen over de relatie daarvan met de afhankelijke variabele worden geformuleerd en getoetst. Kortom, een *desk reject* lijkt me de meest waarschijnlijke uitkomst van de review-procedure.

Er was natuurlijk wel dat ene kleine detail. Ik aarzel om het hier te vermelden, want het verzinkt werkelijk in het niets naast de hoger vermelde wetenschappelijke mankementen van het artikel. Maar toch: als je het artikel hebt gelezen, dan weet je perfect hoe congressen in België worden georganiseerd, welke technieken de partijleiding gebruikt om de deelne-

mers aan congressen te manipuleren, welke kloof er gaapt tussen de partijdemocratie op papier en de oligarchie in de praktijk.

Hoe zou de politicoloog van vandaag onderzoek doen naar de rol van partijcongressen? Die zou snel een of ander vergelijkend databestand downloaden met een paar variabelen over de rol van congressen. Data die bijvoorbeeld gebaseerd zijn op een expertsurvey, waarbij andere politicologen de vraag moeten beantwoorden 'Hoe belangrijk is het partijcongres in de besluitvorming van deze partij?'. 'Zeer belangrijk, belangrijk, een beetje belangrijk, enzovoort.' Die politicoloog zou vooral tijd stoppen in het lezen van de theoretische literatuur over types van partijen, besluitvorming in partijen, partijverandering, ... Het resultaat zou een gesofisticeerd diagram zijn waarin pijltjes aangeven welke factoren welke impact hebben op de rol van congressen, volgens de uit de theorie afgeleide hypothesen. Vervolgens zou de politicoloog zich inwerken in een of andere fancy statistische techniek om het analytische model te toetsen aan de empirie. Dat alles zou uitmonden in een artikel dat als titel zou kunnen hebben 'The impact of the congress on intra-party decision-making. A multilevel comparative analysis of seventeen European democracies'. Klinkt lekker wetenschappelijk. Met wat

geluk is de uitkomst van de reviewprocedure dan ook *resubmit with minor revisions*. Bingo!

Hoe anders ging Wilfried Dewachter te werk. Decennialang woonde hij zelf alle grote partijcongressen bij, die meestal in het weekend plaatsvonden. Als er te veel congressen waren in korte tijd, dan stuurde hij een medewerker. Dewachter ging achteraan zitten en observeerde. Hoeveel aanwezigen zitten er in de zaal? Hoe evolueert dat van dag tot dag? Hoeveel keer wordt er gestemd? Hoe wordt er gestemd? Wat is de uitkomst? Wie houdt een toespraak? Hoeveel applaus is er voor die toespraak? Tegelijkertijd hield hij nauwgezet bij wat er in de kranten over het congres werd geschreven. In de wandelingen wisselde hij met politici en andere deelnemers van gedachten over de impact van het congres. Nadien ging hij na wat er gebeurde met de goedgekeurde congresresoluties, of die bijvoorbeeld werden opgenomen in het verkiezingsprogramma van de partij en later eventueel in het regeerakkoord. Het resultaat is een schat aan informatie. Wat een geluk dat *Res Publica* in 2003 geen strenge wetenschappelijke reviewprocedure hanteerde, want anders was al die informatie in de schuif van Dewachter blijven liggen.

Voor Wilfried Dewachter en zijn generatiegenoten bestond de kerntaak van de politieke wetenschappen eruit om via zorgvuldig speurwerk de werkelijke processen van machtsverwerving en machtsuitoefening bloot te leggen. Daarbij vonden zij het evident om in de eerste plaats te focussen op de Belgische politiek. Zij gingen er immers van uit dat een oppervlakkige kennis van een politiek systeem

niet volstaat om de werking ervan te doorgronden. Vandaar ook dat zij zich minder aangetrokken voelden tot vergelijkend onderzoek, dat automatisch minder diepgang heeft. Let wel, Dewachter en zijn tijdgenoten waren wel degelijk goed vertrouwd met de gangbare theorieën en modellen uit de internationale vergelijkende literatuur. Alleen maakten ze daar spaarzamer gebruik van en pasten ze die enkel toe in de mate dat die een meerwaarde hadden om de Belgische politiek te begrijpen.

De drang om de politiek echt te doorgronden vertaalde zich ook een symbiose tussen politieke wetenschappen en journalistiek. Politicologen maakten dankbaar gebruik van de informatie die ze kregen van wetstraatjournalisten. Omgekeerd schreven die journalisten in hun krant graag over wat er in *Res Publica* verscheen. Geregeld publiceerden die journalisten ook zelf artikels in *Res Publica*. Artikels die, hoeft het gezegd, uiterst onwetenschappelijk waren volgens de hedendaagse normen.

Een mooi voorbeeld daarvan zijn de politieke jaaroverzichten van Mark Deweerd, die eerst wetstraatjournalist was bij *De Standaard* en nadien bij *De Tijd*. Het zijn de politieke jaarboeken die veruit het meest beduimd zijn in het rijtje *Res Publica's* op mijn bureau. Sterker nog, voor mij valt de recente politieke geschiedenis van België uiteen in twee tijdperken. Er is het jaarboektijdperk dat loopt tot en met 2006, en het postjaarboektijdperk, dat begint in 2007.

In dat jaar besliste de redactie inderdaad om te stoppen met de politieke jaarboeken. Die waren schadelijk voor de academische reputatie van *Res Publica* vond

men. Stel je voor, er waren politicologen die hun bijdrage aan het jaarboek in hun bibliografie opnamen als 'internationale publicatie', terwijl dat artikel enkel maar feitelijke informatie bevatte over de Belgische politiek tijdens het afgelopen jaar. In werkelijkheid waren er halfweg het vorige decennium amper nog onderzoekers te vinden die bereid waren om daar tijd in te steken.

Wat is het resultaat? Gedetailleerde informatie opzoeken over een gebeurtenis uit het jaarboektijdperk (Waarom startte het Vlaamse parlement een belangenconflict tegen die federale wet en wat was het resultaat daarvan? Wat werd er precies beslist bij de begrotingscontrole van dat jaar?) is een fluitje van een cent, met dank aan Mark Deweerdt. Voor het postjaarboektijdperk is het, alle moderne hulpmiddelen ten spijt, veel omslachtiger om die informatie terug te vinden.

De politicologen die vroeger in *Res Publica* schreven, hadden ook de ambitie om

hun inzichten over de werking van de Belgische politiek te laten doorstromen naar een breed publiek. Want uiteindelijk was het wel de belastingbetaler die hun onderzoek betaalde en die daarvoor wat in ruil mocht krijgen. Het was ook omwille van die bredere maatschappelijke opdracht dat de samenwerking met de journalisten werd gekoesterd. Dat was ook de reden waarom er, als vanzelfsprekend, in het Nederlands werd geschreven.

De verengelsing van *Res Publica* – die ik betreur – zal het hermetische en wereldvreemde karakter van de politieke wetenschappen enkel maar versterken. De kloof tussen de echte politiek en – wat Dewachter noemt – de parallelle wereld van de politicologie, zal enkel maar breder worden. En wat is dan de maatschappelijke meerwaarde van die aparte politicologische werkelijkheid? Dat is niet altijd even duidelijk.